

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ АДАПТАЦІЇ БАНКІВСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ПРАВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Б. КРИВОЛАПОВ

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри

міжнародного приватного права

Інституту міжнародних відносин

(Київський національний університет

імені Тараса Шевченка)

Важливість адаптації українського банківського законодавства до стандартів Європейського Союзу (далі — ЄС) в цій сфері зумовлена євроінтеграційними прагненнями України. Вже той факт, що планується підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, свідчить про те, наскільки важливим зараз і в майбутньому буде процес удосконалення вітчизняного банківського законодавства. А якщо говорити про майбутні перспективи європейської інтеграції, то цей процес адаптації та гармонізації вітчизняного банківського сектору просто необхідний. Неможливо бути учасником ЄС і проводити фінансову політику без урахування стандартів, які існують у цій галузі в ЄС.

Метою дослідження є порівняльний аналіз українського банківського законодавства зі стандартами ЄС у цій сфері.

Під час написання статті були використані праці таких вітчизняних та зарубіжних авторів, як: П. Біленчук, О. Вишневецький, О. Диннік, Н. Єрpileва, О. Костюченко, І. Лютий, О. Скороход, О. Мірошніченко, М. Сенаторов, О. Сенаторова, Є. Прокопенко, В. Хоровський, Дж. Уокер.

Оскільки неможливо відобразити в одній статті всі аспекти адаптації банківського права України до основних нормативів ЄС у цій галузі, автор вирішив зупинитися на аналізі таких важливих питань банківського права, як інститут кредитної установи, ліцензування банківської діяльності, банківські операції та механізм гарантування вкладів.

Визначення кредитної установи в праві ЄС та України. Нині поняття кредитної установи передбачено в Директиві 2006/48/ЄС Європейського парламенту та Ради про започаткування та здійснення діяльності кредитних установ від 14 червня 2006 р. (далі — Директива 48). Згідно з Директивою 48, «кредитна установа» означає [1]:

© Б. Криволапов, 2012

- (а) компанія, діяльність якої полягає в отриманні депозитів або інших коштів, які підлягають сплаті, від населення та надання кредитів за свій власний рахунок; або
- (б) установи-емітенти електронних грошей у розумінні Директиви 2000/46/ЄС [2].

Що стосується останнього п. (б) вказаної Директиви, то слід зазначити, що Директива 2000/46/ЄС вже скасована, а визначення установи-емітенти електронних грошей передбачено у Директиві 2009/110/ЄС Європейського парламенту та Ради щодо започаткування та здійснення діяльності установами-емітентами електронних грошей та пруденційний нагляд за ними, що вносить зміни до Директиви 2005/60/ЄС та 2006/48/ЄС, та скасовує Директиву 2000/46/ЄС (далі — Директива 110) [3].

Як передбачено в Директиві 110, «установа-емітент електронних грошей» означає юридичну особу, якій були надані повноваження на емісію електронних грошей. А «електронні гроші» означають грошову вартість, як представлено у вимозі до емітента, які зберігаються на електронному пристрої, в тому числі магнітному, випускаються для отримання коштів із метою здійснення платіжних операцій, та приймаються фізичною або юридичною особою, відмінною від установи-емітента електронних грошей.

На думку фахівців, це класичне визначення банку для країн континентальної Європи [4, 28]. Йдеться про організацію, яка здійснює класичні банківські операції: видає кредити і залучає депозити, а також є емітентом електронних грошей (установа, що проводить електронні розрахунки і випускає платіжні інструменти).

Директива 48 також дає визначення поняття «фінансова установа». «Фінансова установа» означає компанію, за виключенням кредитної установи, основним видом діяльності якої є залучення активів та здійснення одного або кількох видів діяльності, перелік яких надано у підпунктах 2–12 Додатка I до Директиви 48. Тобто, фінансовою установою може бути компанія, не банк, яка не спеціалізується на прийнятті вкладів і може здійснювати такі операції, як надання позик, включаючи з-поміж іншого: споживчий кредит, кредит під заставу, факторинг з правом або без права регресу, фінансування комерційних операцій (включаючи форфейтинг), фінансовий лізинг, послуги з переведення грошей, емісія та адміністрування засобів платежу (наприклад, кредитні картки, дорожні чеки та банківські чеки), участь в емісіях цінних паперів та надання послуг, пов'язаних із такими емісіями, надання консультацій компаніям щодо структури капіталу, індустріальної стратегії та пов'язаних із цим питань, а також консультування щодо послуг, пов'язаних зі злиттями та придбанням компаній, надання послуг із грошового брокінгу, управління портфелем та консультування.

Таким чином, слід зазначити, що під кредитною установою право ЄС розуміє банк, а під фінансовою установою будь-яку іншу установу, яка не може приймати депозитні вклади від населення, але може виконувати більшість операцій, передбачених у Директиві 48.

Щодо українського законодавства, то слід зазначити, що в Законі України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» від

12 липня 2001 р. № 2664-III (далі — ЗУПФП) передбачено визначення фінансової установи та кредитної установи [5]. У Законі України «Про банки і банківську діяльність» № 2121-III від 7 грудня 2000 р. (далі — ЗУББД) надано визначення банку [6].

При порівнянні визначення кредитних і фінансових установ у банківському праві ЄС та України, звертає на себе увагу не зовсім зрозуміле визначення «кредитної установи» в українському праві. Як вже було зазначено, під кредитним інститутом у праві ЄС розуміється банк. В українському законодавстві є визначення банку, яке відповідає концепції кредитних інститутів у праві ЄС. Постає запитання: що таке кредитні установи в праві України, і чим вони відрізняються від банків? Можна тільки припустити, що це фінансова організація, яка за рахунок залучених коштів може надавати кредити. Постає ще одне запитання: що означає фраза «за рахунок залучених коштів»? Чи означає це, що кредитна установа може приймати внески від населення? Якщо так, то це повністю відповідає концепції банку щодо права ЄС. Чим же тоді ці установи відрізняються від українських банків? А якщо це не банки, то згідно зі ст. 5 Директиви 2006/48/ЄС ці організації не мають права приймати вклади від населення. Таким чином, в українському законодавстві потрібно дати таке визначення кредитної установи, щоб можна було зрозуміти, чим вона відрізняється від банку.

Операції кредитних установ у банківському праві ЄС та України. Нині перелік операцій, які можуть здійснювати кредитні установи і які підлягають взаємному визнанню, передбачені в Директиві 48. В українському законодавстві термін «фінансові послуги» передбачений в ЗУПФП.

А в ЗУББД передбачено, що банк має право здійснювати банківську діяльність на підставі банківської ліцензії шляхом надання банківських послуг.

Порівнюючи положення вказаної Директиви 48 і норми зазначених двох українських законів, хотілось би підкреслити, що більшість вимог Директиви 48 щодо банківських операцій відображені у фінансовому законодавстві України. Однак деякі прогалини ще є. Досі незрозуміла ситуація зі страхуванням валютних ризиків (ф'ючерсні, форвардні операції, опціони). Ці операції не сформульовані ні як банківські операції, ні як фінансові послуги. Ситуація ще ускладнена тим, що зі ст. 47 ЗУББД, яка передбачає банківські операції, прибрали операцію «валютні операції». Немає положень про страхування валютних ризиків і в ЗУПФП. Те, що визначення цих операцій дано в Постанові Національного банку України № 281 від 10 серпня 2005 р. «Про затвердження нормативно-правових актів Національного банку України» [7] і в Податковому кодексі, не робить ситуацію більш визначеною. Бажано, щоб ці операції були відображені і класифіковані в законодавстві, а саме в банківських і фінансових законах.

Не відображена належним чином в українському законодавстві така операція, як грошовий брокінг, що передбачена в п. 10 Додатка 1 до Директиви 48. Йдеться про професійне посередництво в операціях на грошовому ринку. При грошовому брокінгу посередник організовує короткострокові позики на грошовому ринку (*money market*), тобто між банками, дисконтними будинками і дилерами. Грошові брокери самі не беруть і не дають грошей в борг, вони працюють

як посередники за комісійні, організовуючи позики до запитання і на термін від поточного робочого дня до наступного. Грошові брокери діють і на ринках єврооблігацій. В українському законодавстві така діяльність взагалі не передбачена. Бажано передбачити такий вид діяльності, як грошовий брокінг в українському законодавстві як фінансову послугу.

У п. 13 Додатка 1 зазначеної Директиви 48 передбачений вид діяльності як послуги з кредитного інформування. Бажано включити у фінансову послугу таку діяльність. Безумовно, великим досягненням вітчизняного законодавця є прийняття Закону України «Про організацію формування та обігу кредитних історій» 23 червня 2005 р. № 2704-IV [8], однак слід внести цю діяльність до списку банківських або фінансових послуг. Це відкрило б додаткові можливості для фінансових установ України.

Аналізуючи українське законодавство та законодавство ЄС щодо банківських операцій, слід звернути увагу на те, що в 2011 р. були внесені істотні зміни в ЗУББД. Одним із результатів цих змін є те, що значно скоротилася кількість банківських операцій, передбачених ст. 47 ЗУББД. Це, звісно ж, не означає, що кількість банківських операцій, які може проводити комерційний банк, істотно зменшилася. Тим паче, що багато з цих операцій знайшли своє відображення у ст. 4 ЗУПФП. Однак, слід зазначити, що ці зміни внесли певну неясність. Уже було звернуто увагу на відсутність «валютних операцій» у ст. 47 ЗУББД. На наш погляд, зайвим було вилучати із ЗУББД такі банківські операції, як:

- здійснення операцій на ринку цінних паперів від свого імені (включаючи андеррайтинг);
- операції за дорученням клієнтів або від свого імені:
 - а) з інструментами грошового ринку;
 - б) з інструментами, що базуються на обмінних курсах та відсотках;
 - в) з фінансовими ф'ючерсами та опціонами.

Якщо ідея полягала в тому, щоб дати можливість займатися такими операціями небанківським фінансовим установам, то слід було б просто розширити перелік послуг, які ці установи можуть надавати згідно зі ст. 4 ЗУПФП. Тим паче, що перелік фінансових послуг, передбачений у ст. 4 ЗУПФП, не дуже великий. Після внесення зміни до ст. 47 ЗУББД перелік операцій, які може здійснювати банк, не зовсім зрозумілий. Вважається потрібним все-таки доповнити перелік банківських операцій, у тому числі і тими, які були вилучені з цього Закону в 2011 р.

Ліцензування банківської діяльності в праві ЄС та України. Єдиний підхід щодо питання ліцензування діяльності кредитних установ у державах ЄС — це перший крок до гармонізації банківського права ЄС. Директива 48 чітко визначає необхідність для кредитних установ отримання ліцензії до початку здійснення діяльності [9, 111].

Гармонізація банківського права ЄС у сфері ліцензування передбачає два аспекти: необхідність ліцензії для здійснення діяльності та встановлення однакових умов для отримання ліцензії [9, 112].

Щодо українського права, то слід зазначити, що згідно із ЗУББД до отримання банківської ліцензії юридична особа, яка має намір здійснювати банківсь-

ку діяльність, повинна пройти спеціальну процедуру реєстрації. Уповноважена засновником особа подає документи для проведення державної реєстрації юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, після погодження Національним банком України статуту цієї особи. Для погодження з Національним банком України (далі — НБУ) статуту ця юридична особа подає певний пакет документів.

Слід зазначити, що розмір статутного капіталу на момент державної реєстрації юридичної особи, яка має намір здійснювати банківську діяльність, не може бути меншим 120 млн гривень.

Національний банк України приймає рішення про погодження статуту або про відмову в погодженні статуту не пізніше тримісячного строку з дня подання повного пакета документів. Після цього починається процедура ліцензування, яка також вимагає надання багатьох документів. Детальніший порядок створення банків передбачений у Положенні НБУ про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів, яке затверджено Постановою Правління НБУ № 306 від 8 вересня 2011 р. (далі — Постанова № 306) [10].

При порівнянні основних положень Директиви 48 і норм українського законодавства відразу привертає увагу більш формалізований підхід в українському законодавстві. Отже, процес отримання ліцензії розділений на два етапи: реєстрація банку на основі спеціальних правил НБУ і сама процедура отримання банківської ліцензії. Така дворівнева процедура ускладнює і без того непросту систему отримання ліцензії. Потрібно ввести процедуру отримання банківської ліцензії в один етап і поєднати таким чином процедуру попередньої спеціальної реєстрації банків, що передбачена ст. 17 ЗУББД, та процедуру отримання ліцензії. Йдеться про те, щоб реєстрація банку в НБУ та отримання ліцензії мала б бути однією процедурою.

Ще одна проблема, на яку слід звернути увагу, це те, що мінімальний статутний капітал кредитної установи на основі Директиви 48 становить п'ять мільйонів євро. У ст. 31 ЗУББД мінімальний статутний фонд банку становить 120 млн гривень. З одного боку, такий великий статутний капітал дозволяє надавати банківські послуги тільки сильним банкам із вагомим фінансовим потенціалом. З іншого боку, це обмежує більш дрібні банки від участі у фінансовому житті країни і може призвести до зайвої монополізації та концентрації. Потрібно знизити мінімальний статутний капітал банку хоча б до колишнього рівня, що становив 10 млн євро.

Дуже актуальним питанням для функціонування української банківської системи є проблема присутності та діяльності іноземних банків та їх філій. Постає дуже багато запитань юридичного та економічного характеру. Для початку хотілося проаналізувати з цього приводу норми права ЄС.

Одним із основних фундаментальних принципів банківського права ЄС є принцип єдиної ліцензії (*single license*). Суть його полягає в тому, що кредитна установа, що отримала ліцензію в одній державі, вправі запроваджувати свою діяльність в іншій державі ЄС без будь-якого додаткового ліцензування. Таким чином, банківська ліцензія, отримана в одній державі ЄС, повинна бути визнана у всіх інших державах ЄС.

В основі принципу єдиної банківської ліцензії лежить доктрина взаємного визнання (*mutual recognition*). Суть цієї доктрини полягає у тому, що держава перебування визнає всі ті вимоги, які були встановлені державою походження для видачі банківської ліцензії конкретному кредитному інституту, і має дозволити цьому інституту виконувати банківські операції без будь-якого додаткового ліцензування. Цей принцип був проголошений ще Другою банківською директивою від 15 грудня 1989 р.

Сьогодні принцип єдиної ліцензії передбачений у Директиві 2006/48/ЄС Європейського парламенту та Ради про започаткування та здійснення діяльності кредитних установ від 14 червня 2006 р. Держави-члени перебування не вимагають ліцензії або донорського капіталу від філій кредитних установ, яким надано ліцензію на території інших держав-членів. У Директиві 48 передбачені підстави для відкриття ліцензії контролюючими органами держави походження. Важливим є положення Директиви 48, згідно з яким кредитна установа, яка бажає заснувати філію на території іншої держави-члена, інформує компетентні органи держави походження.

При цьому компетентні органи держави походження вимагають від цієї кредитної установи таку інформацію:

- а) держава-член, на території якої кредитна установа планує зареєструвати філію;
- б) програма діяльності, яка встановлює з-поміж іншого види передбаченої діяльності та структурну організацію філії;
- в) адреса на території держави-члена, з якої можуть бути отримані документи; та
- г) імена тих, хто буде нести відповідальність за управління філією.

Згідно з Директивою 48, до початку діяльності філії цієї кредитної установи компетентні органи держави-члена перебування у двомісячний термін після отримання зазначеної інформації проводять підготовку для здійснення нагляду за діяльністю кредитної установи та в разі потреби вказують умови, за яких така діяльність проводитиметься на території держави-члена перебування.

Слід зазначити, що держава перебування не застосовує такий підхід до філій банків із третіх країн.

Що стосується українського законодавства, то в ЗУББД передбачені окремі норми для реєстрації банків з іноземним капіталом та норми про акредитацію філій іноземних банків.

Відповідно до законодавства України банк з іноземним капіталом — банк, у якому частка капіталу, що належить хоча б одному іноземному інвестору, становить не менше 10 %. Слід зазначити, що важливим кроком на шляху лібералізації банківського регулювання є скасування статей 21 та 22 ЗУББД, які передбачали спеціальний порядок реєстрації банку з іноземним капіталом. Таким чином, із деякими відмінностями, реєстрацію банку з іноземним капіталом прирівняли до реєстрації банків із вітчизняним капіталом.

Щодо положень вітчизняного законодавства про створення та діяльність філій іноземних банків на території України, то слід відзначити, що законодавство України встановлює більше формальностей у цьому питанні.

Національний банк України здійснює акредитацію філій та представництв іноземних банків на території України в порядку та на умовах, визначених ЗУББД та нормативно-правовими актами НБУ. Акредитація філії іноземного банку здійснюється шляхом внесення відповідного запису до Державного реєстру банків та видачі банківської ліцензії. Акредитація філії іноземного банку є підставою для здійснення нею банківської діяльності. Для акредитації філії іноземного банку передбачена процедура, яка нічим не відрізняється від процедури реєстрації банку з іноземним капіталом.

Діяльність філії іноземного банку повинна відповідати вимогам, встановленим ЗУББД та нормативно-правовими актами НБУ. Національний банк України здійснює регулювання діяльності та встановлює економічні нормативи для філій іноземних банків відповідно до вимог законодавства України.

Аналізуючи ці норми, стає зрозумілим, чому в Україні не функціонує жодна філія. Річ у тім, що передбачена в ст. 24 ЗУББД процедура та умови створення філії нічим не відрізняється від процедури відкриття банку з іноземним капіталом. Іноземному банку краще мати істотну участь у створеному в Україні банку з іноземним капіталом, ніж проходити складну процедуру акредитації іноземної філії.

Тому слід спростити процедуру акредитації філії іноземного банку на території України.

Так, варто переглянути п. 9 ч. 6 ст. 24 ЗУББД, де передбачено, що для акредитації філії іноземного банку подається повідомлення уповноваженого наглядового органу іноземної держави про здійснення нагляду за діяльністю іноземного банку. Також пропонується скасувати п. 16 ч. 6 зазначеної статті, де передбачена вимога надати документи, визначені НБУ, що дає змогу дійти висновку про ділову репутацію іноземного банку. Зайвим також, на нашу думку, є положення п. 17 ч. 6 ст. 24 ЗУББД, згідно з яким для акредитації філії іноземного банку потрібно подати відомості, визначені НБУ, щодо власників істотної участі в іноземному банку.

Механізм гарантування вкладів. Останні події, які відбулись у зв'язку з неповерненням депозитних вкладів фінансовими установами населенню, як в Україні, так і за її межами, вказує на актуальність цього питання. Нині в європейському банківському праві механізм гарантування вкладів передбачений Директивою 94/19/ЄС «Щодо схем гарантування депозитів» від 30 травня 1994 р., яка зараз чинна в редакції Директиви ЄС 2009/14/ЄС від 11 березня 2009 р. (далі — Директива про гарантування вкладів, Директива 19) [11].

Основні положення цієї Директиви полягають у:

- «Депозит» означає кредитове сальдо, яке виникає з сум, залишених на рахунок, або внаслідок тимчасових обставин, що склалися після звичайних банківських операцій, і яке кредитна установа повинна сплачувати відповідно до прийнятих юридичних або контрактних положень, і будь-який борг, підтверджений свідоцтвом, виданим кредитною установою.
- Кожна держава-член забезпечує, що на її території запроваджується і офіційно визнається одна або більше схем гарантування депозитів. Жодна

кредитна установа, що має ліцензію в цій державі-члені, не може приймати депозити, якщо вона не є учасником такої схеми. У цій Директиві передбачено, що якщо кредитна установа не виконує зобов'язань, покладених на неї як на члена схеми гарантування депозитів, на неї можуть бути накладені санкції.

- Схеми гарантування депозитів, запроваджені й офіційно зареєстровані в державі-члені, охоплюють вкладників тих структурних підрозділів, що засновані кредитними установами в інших державах-членах. Тобто механізм гарантування депозитів повинен охоплювати вкладників у філіях кредитних установ в інших державах.
- Схеми гарантування депозитів передбачають, що сукупні депозити кожного вкладника покриваються сумою до 100 тис. євро.
- Держави ЄС можуть виключити певних вкладників із системи механізму гарантування вкладів.
- Сукупним депозитом охоплюються всі депозити, що розміщені в одній кредитній установі незалежно від кількості депозитів, валюти і місця розташування в ЄС.
- Схеми гарантування депозитів оплачують належним чином перевірені вимоги вкладників щодо недоступних депозитів протягом 20 днів від дня, коли компетентні органи дійшли висновку, що кредитна установа відмовляється виплачувати грошові внески з вкладів. Цей термін може бути продовжений ще на десять днів.
- Після здійснення компенсаційної виплати, схеми мають право суброгації прав вкладників у ліквідаційних процедурах на суми, що дорівнюють їх виплатам.

В українському законодавстві питанню гарантування вкладів фізичних осіб присвячений Закон «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» від 20 вересня 2001 р. № 2740-III (далі — ЗУГВФО) [12]. Згідно з цим Законом Фонд гарантує кожному вкладнику учасника (тимчасового учасника) Фонду та санаційного банку відшкодування коштів за його вкладом, включаючи відсотки, в розмірі вкладів на день настання недоступності вкладів, але не більше 150 тис. гривень із вкладів у кожному із таких учасників.

Загалом, на нашу думку, ЗУГВФО був створений з урахуванням положень Директиви 19, але деякі відмінності все ж таки існують:

- ЗУГВФО не гарантує захист вкладних рахунків підприємців. У Директиві про гарантування вкладів таких обмежень не передбачено;
- на підставі Директиви про гарантування вкладів депозити кожного вкладника покриваються сумою до 100 тис. євро, а в ЗУГВФО така межа становить 150 тис. гривень. Як ми бачимо, суми тут суттєво відрізняються;
- у Директиві про гарантування вкладів термін проведення виплати становить 20 днів, з можливістю продовження на десять днів. Згідно з ЗУГВФО термін проведення виплати три місяці з дня настання недоступності вкладів.

Але слід зазначити, що ЗУГВФО втратив чинність 21 вересня 2012 р. Річ у тім, що 23 лютого 2012 р. Верховна Рада України ухвалила Закон № 4452-VI «Про

систему гарантування вкладів фізичних осіб» (далі — ЗУСГВФО), який був підписаний Президентом України 19 березня 2012 р. і набув чинності 21 вересня 2012 р. [13].

Зазначений Закон передбачає деякі зміни в системі гарантування вкладів фізичних осіб.

Так, згідно з п. 8 ст. 4 ЗУСГВФО Фонд гарантування вкладів фізичних осіб здійснює процедуру виведення неплатоспроможних банків із ринку, у тому числі шляхом здійснення тимчасової адміністрації та ліквідації банків, організовує відчуження активів і зобов'язань неплатоспроможного банку, продаж неплатоспроможного банку або створення та продаж перехідного банку. Йдеться про те, що Фонд гарантування отримує право ліквідувати банки та вводити тимчасову адміністрацію.

Наступна сумнівна новація полягає у тому, що згідно зі ст. 26 ЗУСГВФО адміністрації Фонду надається право самій визначати суму відшкодування за вкладми фізичних осіб. Тобто гарантійна межа повернення вкладів до 150 тис. гривень скасована. По суті таке нововведення суперечить зазначеній Директиві про гарантування вкладів, яка передбачає покриття вкладів до 100 тис. євро.

Враховуючи зазначене, можна дійти таких висновків та пропозицій:

По-перше, в українському законодавстві потребує доопрацювання термін «кредитна установа». У ЗУПФП цей термін сформульовано так, що незрозуміло, чим вона відрізняється від банків.

По-друге, в українському законодавстві серед переліку фінансових і банківських послуг відсутні такі способи страхування валютних ризиків, як форвардні операції, ф'ючерсні операції, валютні свопи та опціони. Оскільки ці операції, як правило, проводяться на міжбанківському ринку, то слід їх внести в перелік банківських операцій, які передбачені в ст. 47 ЗУББД.

По-третє, в українському законодавстві чітко не відображена така операція, як грошовий брокінг. Вважаємо, що слід передбачити операцію як фінансову послугу шляхом внесення змін до ст. 4 ЗУПФП.

По-четверте, в українському законодавстві більш формалізований підхід стосовно процедури отримання банківської ліцензії, ніж підхід, що передбачений в Директиві 48. Процедура отримання банківської ліцензії, по суті, двоступенева. Бажано ввести процедуру отримання банківської ліцензії в один етап і таким чином спростити цю процедуру.

По-п'яте, в законодавстві України передбачений занадто великий мінімальний статутний фонд банку. Це обмежує більш дрібні банки від участі у фінансовому житті країни і може призвести до зайвої монополізації та концентрації.

По-шосте, на підставі порівняльного аналізу ЗУГВФО та механізмів гарантування вкладів в ЄС пропонується внести такі зміни в українське законодавство:

- передбачити механізм гарантування вкладів для суб'єктів підприємницької діяльності та скасувати відповідну заборону в ст. 1 ЗУГВФО;
- збільшити межу покриття депозитів для кожного вкладника і відповідним чином змінити ч. 1 ст. 3 ЗУГВФО.

По-сьоме, новий закон про систему гарантування вкладів фізичних осіб, який набув чинності 21 вересня 2012 р., ще більш віддаляє українське банківське законодавство від стандартів ЄС у цій галузі. Зокрема, викликає велике занепокоєння ст. 26 зазначеного Закону, яка містить правило про те, що Фонд гарантування вкладів відшкодовує кошти в розмірі вкладу, але не більше суми, встановленої Адміністративною радою Фонду. Така норма не сумісна з положеннями ст. 7 Директиви ЄС про гарантування вкладів. Пропонується скасувати ст. 26 ЗУСГВФО та відновити максимальну суму для покриття вкладів фізичних осіб.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. *Directive 2006/48/EC of the European Parliament and of the Council of 14 June 2006 relating to the taking up and pursuit of the business of credit institutions (recast) // Official Journal of the European Union. — 2006. — L 177. — P. 1–200.*
2. *Directive 2000/46/EC of the European Parliament and of the Council of 18 September 2000 on the taking up, pursuit of and prudential supervision of the business of electronic money institutions // Official Journal of the European Union. — 2000. — L 275. — P. 39–43.*
3. *Directive 2009/110/EC of the European Parliament and of the Council of 16 September 2009 on the taking up, pursuit and prudential supervision of the business of electronic money institutions amending Directives 2005/60/EC and 2006/48/EC and repealing Directive 2000/46/EC // Official Journal of the European Union. — 2009. — L 267. — P. 7–17.*
4. *Вишневский А. А. Банковское право Европейского Союза : учеб. пособие. — М. : Статут, 2000. — 388 с.*
5. *Закон України від 12 липня 2001 р. № 2664-III «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 1. — Ст. 1.*
6. *Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-III «Про банки і банківську діяльність» // Відомості Верховної Ради України. — 2001. — № 5–6. — Ст. 30.*
7. *Постанова Національного банку України від 10 серпня 2005 р. № 281 «Про затвердження нормативно-правових актів Національного банку України» [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>*
8. *Закон України від 23 червня 2005 р. № 2704-IV «Про організацію формування та обігу кредитних історій» // Відомості Верховної Ради України. — 2005. — № 32. — Ст. 421.*
9. *Мірошниченко О.А., Сенаторов М.В., Сенаторова О.В. Банківське право в Україні та в Європейському Союзі: порівняльно-правове дослідження. — К. : Центр учбової літератури, 2007. — 344 с.*
10. *Положення про порядок реєстрації та ліцензування банків, відкриття відокремлених підрозділів, затверджене Постановою Правління НБУ «Про затвердження деяких нормативно-правових актів Національного банку України» № 306 від 8 вересня 2011 р. [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>*
11. *Directive 94/19/EC of the European Parliament and of the Council of 30 May 1994 on deposit-guarantee schemes // Official Journal of the European Communities. — 1994. — L 135. — P. 5–14.*

12. Закон України від 20 вересня 2001 р. № 2740-III «Про Фонд гарантування вкладів фізичних осіб» // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 5. — Ст. 30.
13. Закон України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб» від 19 березня 2012 р. № 4452-VI [Електронний ресурс] // Сайт Верховної Ради України. — Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

Криволапов Б. М. Сучасні проблеми адаптації банківського законодавства України до права Європейського Союзу

Анотація. Стаття присвячена проблемам відповідності банківського права Україна нормативам ЄС в цій сфері. Проводиться порівняння на предмет відповідності праву ЄС поняття кредитного інституту, банківських операцій та механізму гарантування вкладів фізичних осіб.

Ключові слова: кредитний інститут, банківські операції, механізм гарантування вкладів.

Криволапов Б. М. Современные проблемы адаптации банковского законодательства Украины к праву Европейского Союза

Аннотация. Статья посвящена проблемам соответствия банковского права Украины нормативам ЕС в данной сфере. Проводится сравнение на предмет соответствия праву ЕС понятия кредитного института, банковских операций и механизма гарантирования вкладов физических лиц.

Ключевые слова: кредитный институт, банковские операции, механизм гарантирования вкладов.

Krivilapov B. Current Issues of the Ukrainian Banking Legislation Adaptation with the European Union Law

Annotation. This article is focused on the problems of Ukrainian banking law correspondence to the EU standards in this area. The concept of a credit institution, banking activities and the deposit-guarantee schemes are compared for the correspondence with the EU law.

Key words: credit institution, banking activities, deposit-guarantee schemes.